

Ljómandi framtíð

— eða svarta myrkur

Öll manna meín eiga röt sína að rekja til þess, að sannleikurinn hefir ekki verið nógu mikils metinn.

I.

Adam Rutherford segir í stórmerkilegu riti, sem nú er komið út á íslensku, að Ísland eigi að verða kallað Eyjar helga og Íslendingar þjóðin helga. Þeg er ekki inni í þeim austrænum fræðum, egyptskum og öðrum, sem hinn ágæti höfundur byggir þetta á. En þess þarf heldur ekki. Því að íslensk fortíð bendir alveg nægilega til þess að Rutherford hefir rjett fyrir sjer. Vonandi er, að ekki rísi af riti hans sá mis-skilningur, að hin mikla þýðing íslensku þjóðarinnar sje í því fólgin, að hjer muni verða einhver stórkostleg trúarvakning. Því að það er heldur á hinn veginn. Eitt aðaleinkenni þjóðar vorrar er einmitt það, að hún hefir verið minni trúþjóð en aðrar. Verulegar trúarvakningar hafa aldrei átt sjer stað hjer. Sjálf kristnitakan varð hjer, einsog frægt er orðið, meir fyrir skynsamlega ályktun en trúarhrifningu, og tókst einmitt af þeim ástæðum friðsamlegar og með minni skemdu fyrir norræna

menningu og norrænt mál en í öðrum löndum. Svo mikið var hið andlega frelsi hjer, að Snorri Sturluson gat á hinum myrkustu miðöldum ritað þannig um Ásgarð og Ási og allan átrúnað hinna heiðnu forfeðra vorra, að ennþá leggur ljómann af.

II.

Það er í þessa átt sem líta verður til skilnings á því, að hin ósmáa íslenska þjóð geti fengið þá stórkostlegu þýðingu fyrir allt mannkyn, sem Adam Rutherford alveg rjettilega segir að verða muni. Og vitanlega er þó ekki um það að ræða, að endurreisa hinn forna átrúnað, heldur hitt, að láta sjer skiljast að hverju leyti þar var samband við sannleikann; og eigi einungis í þeim átrúnaði, heldur öllum. En það er að vaxa frá trú til þekkingar. Og það er íslensk byrjun, að skilja að verur trúar og dulrænu eru blátt áfram íbúar annara jarðstjarna. Eða rjettara sagt, að átta sig á því hversu hin ýmislegu trúarbrögð eru framkominn fyrir ýniskonar misskilin áhrif frá slíkum verum. Framtíð mannkynsins er undir því kominn, að þetta verði lýðum ljóst, og að sambandinu við skyldar en

fullkonnari verur annarstaðar í heimi, verði komið í rjett hof, einsog ekki er neinn vafi á að takast mun, þegar af þekkingu er eftir leitað.

III.

Adam Rutherford segir ekkert um það, á hvern hátt íslenska þjóðin muni verða ljósberi fyrir alt mannkyn — einsog hann kemst að orði. Og af útlendinga verður heldur ekki til þess ætlast, að ~~þann~~ þessi hætta fyrst, jafnvel ekki

mann sje að ræða, og þessi eindæma Íslandsvinur er. Í þessu efni hlýtur upphafið að verða hjer á Íslands. Og er þegar orðið. En menn verða að sinna þessu meir en orðið er, hafa á mjer það traust sem samboðið er íslenskri greind. Menn verða að láta sjer skiljast, að það er satt sem jeg segi. Hjeðan frá Íslandi kemur öllu mannkyni fyrsta hjálpin til aldaskiftanna. Til að öðlast þekkingu í stað trúar. Vita af hverskonar sannleik trú hinna heiðnu forfeðra vorra var runnin. Skilja, vegna hvers oss, ríður svo mikið á því að fá samband við þær verur sem eru að baki norrænnar og íslenskrar sögu. Og að vísu samband sem er miklu fullkonnara en það sem forfeður vorir höfðu.

IV.

Gætið að hvernig umhofs er nú á þessum útjaðri vitheims sem jörð vor er. Aldrei hafa jafn fráleitir atburðir verið undirbúnir af annari eins kunnáttu og öðru eins kappi. En einmitt þannig er um að litast á jörð, þar sem þegar má sjá morgunroða hinna mestu sanninda, á þess að því sje þó verulega gæmur gefinn. Því er ekki að leyfa, að mannkyn jarðar vorrar er þegar komið fram á gjáarbarin glötunarinnar. Og það er víst, að ekkert getur bjargað því ef ekki nær að lýsa ljós það sem hjer á Íslandi hefir tendrað verið fyrst. Það mannkyn verður ekki á Helvegi frammar, sem uppgötvað hefir lífið á stjörnunum, sem glögt er farið að skilja tilgang lífsins, og alveg hefir lokað upp augunum fyrir því hversu möguleikarnir til góðs eru stórkostlegir ef rjett er stefnt, en hörmungarnar óumræðilegar ef af er brugðið.

V.

Mikið mun verða þakklætið gagnvart þessu landi, þar sem hverskonar snild hefir átt örðugara uppdráttar í nokkrum stað öðrum, þegar þó sannleikurinn loks hefir náð að sigra, öllu mannkyni til heilla. Mikill mun ljóminn verða sem leikur um Ísland og hina íslensku þjóð. Og ekki er ólíklegt að menn geri Adam Rutherford að heiðursborgara í Reykjavík og reisi honum síðan fagran minnisvarða, þegar ljóst er orðið hversu furðulegt lið hann hefir lagt hinum mikla málstað Nema þá svo fari að eun verði óhamingja Íslands svo mögnuð, að það verði ekki bjartasti bletturinn sem betur hefir, heldur hinn svartasti, svo að í stað ljómandi framtíðar verði svarta myrkur.

2. apríl 1939.

Helgi Pjeturss.

Guðmundi, framtíð er á —

Mbl. 27 apríl 1939